

III./3. Mozgászavarok

Takáts Annamária, Tamás Gertrúd, Bereznai Benjámin

A mozgászavarokkal járó betegségekkel foglalkozó oktatási rész célja az, hogy a hallgatók megismerjék a betegségcsoport korszerű felosztását, felismerjék az egyes mozgászavarokat, a betegségek tüneteit és kezelési lehetőségeit a nemzetközileg elfogadott irányelvek alapján.

Bevezetés

A korábban extrapyramidális betegségeknek nevezett kórképeket ma mozgászavaroknak vagy a basalis ganglionok működészavarának hívjuk. Ennek a magyarázata az, hogy a mozgató agykéreg és a gerincvelői motoneuronok között egyetlen pálya, a corticospinális (pyramis) pálya teremt direkt összeköttetést, tehát minden mozgás kivitelezője – akár akaratlagos, akár akaratlan mozgásról van szó – a pyramis pálya. Anatómiai értelemben nincs másik, ún. extrapyramidális pálya a mozgató kéreg és a gerincvelő között. A mozgás, pl. izomtónus szabályozásában több pálya vesz részt, és ismert, hogy a gerincvelői motoneuronokon számos pálya végződik, kapcsol át (pl. rubrospinális, tectospinális, vestibulospinális stb), de ezek kiindulási helye soha nem a mozgató agykéreg. A mozgászavarokat két nagy csoportra osztjuk. Az egyiket az akinetikus – rigid klinikai tünetek, a másikat az akaratlan, mindig kóros túlmovgások jellemzik. Az első csoport klasszikus példája a Parkinson – kór és a Parkinson – szindrómák, a másodiké a Huntington – kór és a különböző – generalizált és fokális – dystoniák. A legismertebb akaratlan mozgások (hyperkinesisek vagy dyskinesisek) a chorea, az athetosis, a ballismus, a dystonia, a tremor és a tic. (ld. definíciókat) Tekintettel arra, hogy Wilson – kórban (a rézanyagcsere veleszületett zavara) Parkinson – betegség tünete ill. bármilyen hyperkinesis kialakulhat, ezt a betegséget mindkét csoportba besorolhatjuk. A mozgászavarok betegségcsoportba az anyagot a következő tanulási egységekre osztottuk fel. Megadtuk a tanulási időszükségletet is.

Kulcsszavak: akinesis, dyskinesis, hyperkinesis, chorea, tremor, dystonia, Parkinson kór, dopamin

A fejezet felépítése

A mozgászavarok tárgyalásakor az anyagot a következő egységekre bontottuk feltüntetve a tanulási időszükségletet is:

III.3.1. Akinetikus – rigid tünetekkel járó mozgászavarok

III.3.1.1. Parkinson – kór

III.3.1.1.1. A Parkinson – kór gyógyszeres kezelése (2 óra)

III.3.1.2 Parkinson – syndroma systemás idegrendszeri betegségekben

III.3.1.2.1. Multisystemás atrophia (MSA) (1 óra)

III.3.1.2.2. Progressiv supranuclearis bénulás (PSP)

(1 óra)

III.3.1.2.3. Corticobasalis degeneratio (CBD) (1 óra)

III.3.1.2.4. Parkinson–szindróma primér dementiákban (1 óra)

III.3.1.2.5. Neuroleptikus Parkinson – szindróma (1 óra)

III.3.1.2.6. Toxikus Parkinson–szindróma (1 óra)

III.3.1.2.7. Vascularis Parkinson–szindróma (1 óra)

III.3.1.2.8. Postencephalitis Parkinson–szindróma

III.3.1.2.9. Parkinson–szindróma prion betegségekben

III.3.1.2.10. Parkinson–szindróma hydrocephalusokban

III.3.2. Hyperkinesissel járó mozgászavarok

III.3.2.1. Essentialis tremor (1/2 óra)

III.3.2.1.1. Klinikai tünetek

III.3.2.1.2. Differenciál diagnózis, a kivizsgálás menete

III.3.2.1.3. Az essentialis tremor pathomechanizmusa

III.3.2.1.4. Terápiás lehetőségek

III.3.2.2. Huntington–chorea (1/2 óra)

III.3.2.2.1. Pathomechanizmus

III.3.2.2.2. Klinikai tünetek

III.3.2.2.3. Diagnózis felállítása, a betegség követése

III.3.2.2.4. Terápiás lehetőségek

III.3.2.3. Dystoniák (2 óra)

III.3.2.3.1 Dystoniák felosztása

III.3.2.3.2 Klinikai és pathológiai jellemzők

III.3.2.3.3 Egyes dystonia szindrómák

III.3.2.3.3.1. Blepharospasmus

III.3.2.3.3.2. Cranialis dystonia

III.3.2.3.3.3. Cervicalis dystoniák

III.3.2.3.3.4. Spasmodicus dysphonia

III.3.2.3.3.5. Írásgörcs

III.3.2.3.3.6. Generalizált dystonia

III.3.2.3.4. Diagnosztika

III.3.2.3.5. Therápia

III.3.3. Metabolikus eredetű mozgászavarok

III.3.3.1. Wilson-kór (1 óra)

III.3.3.1.1. Pathomechanizmus

III.3.3.1.2. Klinikai tünetek

III.3.3.1.3. Diagnózis felállítása, a betegség követése

III.3.3.1.4. Terápiás lehetőségek

III.3.3.2. Vaslerakódással járó neurodegeneráció (1 óra)

III.3.4 Mély agyi stimuláció mozgászavarokban

III.3.4.1. Hatásmechanizmus

III.3.4.2. A DBS rendszer implantációja

III.3.4.3. Betegszelekció mozgászavarokban

III.3.4.3.1 Parkinson-kór

III.3.4.3.2 Essentialis tremor

III.3.4.3.3 Primer generalizált és segmentalis dystonia

Irodalom

A tananyag elsajátításához magyar nyelvű irodalomra is szükség van. Az alábbi könyvek ideillő fejezeteit javasoljuk:

Szirmai I.: Neurológia, Medicina Könyvkiadó, 2005.

Takáts Annamária (szerk.): Parkinson – kór és egyéb mozgászavarok, Melánia Kiadó, 2001.

Komoly S., Palkovits M.: Gyakorlati neurológia és neuroanatómia. Medicina Könyvkiadó, 2010.